

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/125/2023
Identifikačné číslo spisu:	6720204351
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6720204351.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. B., narodeného XX. P. XXXX, W. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Drahomírom Ivanom, Zvolen, Námestie SNP 41, IČO: 52 359 492, proti žalovaným 1/ M. B., narodenému X. D. XXXX, W. XX, 2/ V. B.P., narodenej XX. M. XXXX, W., W. - Z. XXX/XX, 3/ O. B., narodenému XX. V. XXXX, W. XX, všetci žalovaní zastúpení advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária TRNKA s.r.o., Zvolen, Námestie SNP 9448/26A, IČO: 55 085 075, o zaplatenie náhrady škody vo výške 6.181,78 eura s prísl., vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8C/38/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. februára 2023 sp. zn. 11Co/21/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. februára 2023 sp. zn. 11Co/21/2022, rozsudok Okresného súdu Zvolen z 12. októbra 2021 č. k. 8C/38/2020-179 a uznesenie Okresného súdu Zvolen z 11. apríla 2023 sp. zn. 8C/38/2020 v spojení s uznesením Okresného súdu Zvolen z 5. júna 2023 sp. zn. 8C/38/2020 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Zvolen na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa svojou žalobou domáhal, aby súd zaviazal žalovaných v 1/, 2/ a 3/ rade na zaplatenie sumy 6.181,78 eura a to na základe tých skutkových okolností, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností, zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie W., parc. č. 536 o výmere 689 m², vedenej ako zastavaná plocha a nádvorie a stavby súpisné číslo XX - rodinný dom. Žalovaní 1/ a 2/ sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX, katastrálne územie W., jedná sa o parcelu č. 534 o výmere 553 m², vedená ako zastavaná plocha a nádvorie a parcela č. 535/1 o výmere 1641 m², vedená ako záhrada, parc. č. 535/2 o výmere 71 m², vedená ako zastavaná plocha a nádvorie, stavba so súpisným č. XX - rodinný dom. Žalovaný v 3. rade je výlučným vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX, katastrálne územie W., na parc. č. 535/2 - stolárska dielňa. Žalobca poukázal na to, že zo stolárskej dielne bola urobená šachta z 50 litrového plastového suda, kde je odpílený len vrch, pričom voda nesteká do tejto šachty, ale voda steká popri rúre a potom k obvodovým múrom a základom rodinného domu žalobcu. Na tomto rodinnom dome preto vznikajú praskliny a trhliny a opadáva omietka. Okresný súd Zvolen rozsudkom 16C/102/2012 zo dňa 20. 06. 2017 určil, že žalovaný (v tomto konaní žalovaný 3/) O. B.V. ako vlastníkom nehnuteľností, je povinný zdržať sa

poškodzovania nehnuteľnosti žalobcu a zaplatiť mu sumu 2.641,39 eura. Z dôvodu, že žalovaný 3/ v zmysle tohto rozsudku porušuje naďalej povinnosť zdržať sa poškodzovania nehnuteľnosti žalobcu, aj z dôvodu vzniku ďalších škôd, dal žalobca vypracovať znalkyni Ing. W. O. znalecký posudok č. 3/2020, ktorého predmetom bolo určenie výšky škody na rodinnom dome žalobcu. Znalkyňa konštatovala, že od posledného znaleckého posudku vypracovaného Ing. M. T., t. j. od 22. 03. 2016 príčina závad určená v znaleckom posudku č. 29/2016 do dňa vykonania ohliadok nebola odstránená. Znalkyňa pri ohliadke zistila trhliny vertikálne na fasáde rodinného domu a trhliny horizontálne. Hodnotu prác - určenie výšky vzniknutej škody určila na výšku 6.181,78 eura, ktorú si žalobca žalobou uplatnil.

2. Okresný súd Zvolen rozhodol rozsudkom č. k. 8C/38/2020-179 zo dňa 12. októbra 2021 tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol. Výrokom II uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanému 1/ trovy konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie. Výrokom III uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanej 2/ trovy konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie. Výrokom IV uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanému 3/ trovy konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie.

2.1. V odôvodnení rozsudku v bode 30 súd prvej inštancie skonštatoval, že žalobu zamietol predovšetkým preto, že žalobca napriek predbežnému posúdeniu sporu zmaril vykonanie dôkazu a to znaleckého posúdenia, či od žalovaných 1/, 2/, 3/ dochádza k zamáčaniu a podmáčaniu jeho domu, s čím sú spojené poškodenia, ktoré opísal v žalobe. Tak, ako súd na predbežnom prejednaní sporu uviedol zo strany žalobcu bolo potrebné preukázať túto skutočnosť, a keďže preukázanie tejto skutočnosti bolo potrebné urobiť v súvislosti s tvrdeniami oboch strán, tak žalobcu ako aj žalovaných, mali sa podieľať na vykonaní tohto dôkazu. Súd žalobcu vyzval v rámci uznesenia na zaplatenie preddavku na vykonanie znaleckého dokazovania, a tento aj napriek tomu, že súd ho poučil, že v prípade zmarenia vykonania tohto dôkazu bude posudzovať jeho nevykonanie v jeho neprospech, nezložil preddavok na vykonanie znaleckého dokazovania, a preto jeho nevykonanie súd pričítal na ťarchu žalobcu. Keďže súd odbornú otázku akou je posúdenie podmáčania domu žalobcu nevedel posúdiť sám a sú na to potrebné odborné znalosti, nemohol bez takéhoto dôkazu vo veci rozhodnúť. Zároveň čo sa týka tvrdenia, že táto otázka už bola riešená v znaleckom posudku M. T. v rámci konania vedeného na Okresnom súde Zvolen sp. zn. 16C/102/2012 súd poukázal, že tento znalecký posudok bol vykonaný pred viac ako piatimi rokmi odo dňa kedy súd vo veci rozhodol. Preto pre súd bolo dôležité zistiť stav aký je v súčasnosti (§ 217 ods. 1 CSP), keďže samotní žalovaní už popreli skutočnosti, ktoré boli v predmetnom znaleckom posudku, a preto bolo potrebné si ustáliť súčasný stav. Taktiež však súd poukázal, že aj z jednotlivých odpovedí znalkyne nevyplynulo jednoznačne, že by žalovaní v 1/ až 3/ rade spôsobovali žalobcovi škodu na jeho dome s tým, že súd tak ako bolo vyjadrené v jednotlivých odpovediach na tieto otázky konštatuje, že znalkyňa vždy uviedla, že môže to byť spôsobené a nie, že je to spôsobené zatekaním vody. Okrem tohto však je podstatnou aj tá skutočnosť, že žalobca sa domáhal v konaní 16C/102/2012 zaplatenia sumy 2.641,39 eura a tiež zamedzenia a zdržania sa poškodzovania nehnuteľnosti dažďovou vodou zo strechy stolárskej dielne výlučne od žalovaného v 3/ rade. Preto súd mal za to, že keďže v tomto konaní boli žalovaní traja, pričom žalovaní 1/ a 2/ nemajú žiaden právny vzťah k nehnuteľnosti, patriacej žalovanému v 3/ rade - stolárskej dielni, musel by mať súd preukázané, v akom rozsahu by mohol zaviazat' žalovaných 1/ a 2/ na zaplatenie sumy žalobcovi a v akom rozsahu by mal zaviazat' žalovaného v 3/ rade. Bez vyriešenia pomeru, akým sa žalovaní v 1/ a 2/ rade ako podielovní spoluvlastníci a žalovaný v 3/ rade ako výlučný vlastník podieľajú na výške škody žalobcu, nie je možné v tomto konaní rozhodnúť. Iná by bola situácia, keby boli žalovaní 1/, 2/, 3/ podielovými spoluvlastníkmi tak stolárskej dielne ako aj predmetného pozemku, z ktorého má údajne stekať voda na pozemok žalobcu a z tohto dôvodu mu poškodzovať dom. Žalobca žiadnym spôsobom súdu nepreukázal tú skutočnosť, že by z doteraz vykonaných dôkazov mohol súd jednoznačne toto posúdiť, pretože znalecký posudok, na ktorý sa žalobca odvolával je starý 5 rokov a v súčasnosti môžu byť pomery celkom iné ako boli v roku 2016, čo aj popreli žalovaní. Okrem toho súd poukázal, že znaleckým posudkom sa mala preukázať aj tá skutočnosť, či by k podmáčaniu domu žalobcu dochádzalo bez toho, že by tam bola dielňa, resp. bez toho, že by tam bola nejaká iná stavba na pozemku žalovaných 1/ a 2/ a tiež sa malo preukázať, či žalobca mohol svojím konaním eliminovať predmetné škody. Bez týchto skutočností preukázaných znaleckým dokazovaním, keďže ide o odborné posúdenie veci, súd vo veci nemohol rozhodnúť, pričom

k nevykonaniu dôkazu došlo na základe konania resp. nekonania tým, že žalobca nezložil preddavok, hoci bol na to výslovne súdom upozornený a vyzvaný.

3. Proti uvedenému rozsudku súdu prvej inštancie podal žalobca odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom 11Co/21/2022 zo dňa 28. februára 2023 tak, že výrokom I. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Výrokom II uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovaným 1/, 2/, 3/ trovy odvolacieho konania v plnom rozsahu do 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o ich výške.

3.1. Po preskúmaní obsahu spisu odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalobcu vo veci nie je dôvodné. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, pretože tento vykonal v prejednávanej veci dostatočné dokazovanie, skutkový stav zistil úplne a správne a z tohto vyvodil aj správny právny záver.

3.2. Odvolací súd v bode 11 rozsudku k námietke žalobcu ohľadne priznania právneho zastúpenia Centrom právnej pomoci, ktoré sa považuje za oslobodenie od poplatkovej povinnosti, a preto okresný súd bol povinný nariadiť znalecké dokazovanie bez uloženia mu povinnosti zaplatiť preddavok na tento dôkaz sa stotožnil s konštatovaním súdu prvej inštancie v tom, že v zmysle § 253 ods. 2 CSP, ak súd ustanoví znalca a strane nebolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku najneskôr spolu s ustanovením znalca, uloží strane povinnosť zložiť preddavok v rozsahu predpokladaných nákladov znaleckého dokazovania.

3.3. Pri uložení povinnosti zaplatiť preddavok na výdavky vykonania navrhnutého dôkazu v sporových konaniach na rozdiel od procesnej úpravy Občianskeho súdneho poriadku už súd automaticky neskúma splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov a neskúma ich ani pri preddavku na predpokladané náklady znaleckého dokazovania (v tomto prípade skúma len to, či oslobodenie už bolo priznané). Súd rozhoduje aj s ohľadom na špecifické potreby strán sporu, vyplývajúce z ich zdravotného stavu a sociálneho postavenia podľa čl. 6 ods. 2 CSP. Nezloženie preddavku v súdom ustanovenej lehote v zmysle § 118 CSP má vždy za následok nevykonanie dôkazu. Znalecké dokazovanie v rámci Civilného sporového poriadku má individuálny režim, ktoré znalecké dokazovanie je zo zákona povinne preddavkované, s výnimkou strany, ktorej bolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 254 CSP. Takýto subjekt potom nemožno zaťažiť povinnosťou zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Zákon však na tento účel výslovne vyžaduje, aby bolo strane oslobodenie od súdneho poplatku riadne priznané rozhodnutím súdu. Nepostačuje teda čiastočné oslobodenie od súdneho poplatku, zákonné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 Zákona o súdnych poplatkoch, ani preukázané splnenie podmienok na oslobodenie od súdneho poplatku. Strany musia v súvislosti so znaleckým dokazovaním zohľadniť, že štát vo všeobecnosti neznáša trovy dôkazu, vrátane trov znaleckého dokazovania. V tomto smere postupoval okresný súd správne, keď znalecké dokazovanie nenariadil a dôkaz navrhovaný žalobcom nevykonal.

3.4. Odkaz žalobcu na znalecké posudky, vykonané v predchádzajúcich súdnych konaniach Ing. M. T. a Ing. Č. vo vzťahu k odstupu časového úseku od ich vykonania vzhľadom na uložené povinnosti v konaniach, vedených pred Okresným súdom Zvolen sp. zn. 12C/13/2004 ako aj sp. zn. 16C/102/2012 nie sú použiteľné v prejednávanej veci. Sporové konanie je ovládané zásadou prejednávajúcou, ktorú treba chápať tak, že tvrdiť rozhodné skutočnosti a navrhovať o nich dôkazy je zásadne vecou sporových strán. Dôkazné bremeno ako inštitút procesného práva stíha stranu, v ktorej záujme je, aby určitá skutočnosť, rozhodná podľa hmotného práva a stranou tvrdená bola v konaní preukázaná natoľko, aby ju súd uznal za pravdivú. Dôkazným bremenom sa rozumie procesná zodpovednosť strany sporu za to, že v konaní budú preukázané jeho tvrdenia; dôsledkom jeho neunesenia je procesný neúspech strany. Žalobca spolu so žalobou predložil znalecký posudok Ing. O., ktorá v posudku uviedla, že neboli vykonané úpravy od roku 2016. Krajský súd sa stotožňuje s vyjadrením žalovaných 1/, 2/, 3/ vo vyjadrení v odvolacom konaní o tom, že znalkyňa Ing. O., oslovená samotným žalobcom, mala vykonať znalecký posudok za účelom ocenenia škody, ktoré majú vznikať na rodinnom dome žalobcu; nebola poverená ani objednaná za účelom vyhotovenia znaleckého posudku na posúdenie poškodení rodinného domu žalobcu, a teda tento posudok nemohol zodpovedať otázku, či škoda ako taká na rodinnom dome od roku 2016 vznikla, v čom spočívala a čím bola zapríčinená. Krajský súd v zhode so súdom prvej inštancie mal za to, že v prvom rade je potrebné zdefinovať škodu s odkazom na jej esenciálne atribúty v zmysle § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka a až potom by bolo možné zistiť výšku škody.

3.5. Odvolací súd konštatoval, že v prejednávanom prípade absentujú základné predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, a to porušenie právnej povinnosti a príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a škodou, ako aj zavinenie.

4. Voči oboj výrokom vyššie uvedeného rozsudku odvolacieho súdu podal právny zástupca žalobcu dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodil v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. a) a písm. c) CSP. Uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, resp. je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Žalobca nesúhlasil so závermi odvolacieho súdu ohľadne neprípustnosti znaleckých posudkov Ing. M. T. a Ing. Č. z dôvodu ich nepoužiteľnosti pre odstup časového úseku ich vykonania. Závery odvolacieho súdu nie sú správne, keď žalobca nesúci dôkazné bremeno v tejto časti nielen predložil znalecké posudky vypracované Ing. Č. a Ing. T., ktorých závery sú použiteľné aj pre toto konanie, ale dal vypracovať aj nový znalecký posudok Ing. O., ktorý reflektuje stav od posledného znaleckého dokazovania a jeho závery sú jednoznačné - príčina závad určená v znaleckom posudku č. 29/2016 do dňa vykonania obhliadok nebola odstránená. K dôvodu zamietnutia žaloby pre nevykonanie znaleckého posudku sa žalobca ohradil tým, že spory ohľadne znehodnocovania jeho nehnuteľnosti prebiehajú už 25 rokov, žalovaní 1/ až 3/ ignorujú rozhodnutia tak správnych ako aj súdnych orgánov a žalobca ako invalidný dôchodca s ťažkým zdravotným postihnutím nemá ďalšie finančné prostriedky na nové znalecké posudky, keď predchádzajúci znalci jednoznačne uviedli, že pokiaľ žalovaní 1/ až 3/ nerealizujú opatrenia na svojich pozemkoch a stavbách, tak naďalej bude dochádzať k podmáčaniu rodinného domu žalobcu, pričom doklad - preukaz ťažko zdravotne postihnutého súdu prvej inštancie predložil. Záverom dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

5. K dovolaniu sa vyjadril právny zástupca žalovaných 1/ až 3/. Dovolanie považuje za neprípustné z dôvodu nevymedzenia právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. V konaní nebolo pochyb o tom, že pred súdom prvej inštancie vyvstala potreba vykonať nezávislé znalecké posúdenie, v dôsledku čoho bol žalobca vyzvaný na zloženie preddavku, ktorý v určenej lehote nezložil. Pokiaľ žalobca poukázal na svoju zlú finančnú situáciu, bol poučený o následkoch nezloženia preddavku na vykonanie znaleckého dokazovania, pričom žalobcovi nič nebránilo postupovať podľa ust. § 254 ods. 1 CSP. Keďže žalobca takýto návrh nepodal, nemohol očakávať, že dôjde k vypracovaniu znaleckého posudku. Súd v rámci hodnotenia dôkazov vzal do úvahy všetky dostupné dôkazy, ktoré strany sporu predložili, a teda zamietajúce rozhodnutie nebolo založené výlučne na nevykonaní znaleckého dokazovania. Postup súdov nižších inštancií v súlade s ust. § 253 ods. 3 CSP nemožno hodnotiť ako postup súdu, ktorým by bolo porušené právo žalobcu na spravodlivý proces. Záverom požiadal dovolací súd odmietnuť odvolanie a priznať im nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (ustanovenie § 35 Civilného sporového poriadku) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) pri skúmaní, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu; dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a je aj dôvodné.

7. Žalobca v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. a) a písm. c) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, resp. je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP), nie je viazaný

dovolacím návrhom (§ 441 CSP).

9. Dovolací súd preskúmal obsah dovolania a aj vo svetle aktuálnej judikatúry Ústavného súdu SR, zohľadniac obsah dovolania ako celok konštatuje, že podmienka prípustnosti dovolania v zmysle ust. § 421 ods. 1 CSP nie je splnená z dôvodu absencie formulovania právnej otázky, od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, avšak z obsahu dovolania dovolací súd vyabstrahoval prípustnosť v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP.

10. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

10.1. Aktuálna judikatúra ústavného súdu (napr. nálezy sp. zn. I. ÚS 115/2020, I. ÚS 336/2019, III. ÚS 580/2021, III. ÚS 61/2022) vymedzuje požiadavky na náležité posúdenie dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti. Ide predovšetkým o nachádzanie prieniku medzi požiadavkou na autentické porozumenie dovolaťela - jeho textu ako celku, a požiadavkou na nedotváranie veci na úkor procesnej protistrany. Inými slovami, nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolaťel, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky. Ústavný súd však presadzuje materiálny prístup pri posudzovaní prípustnosti dovolania v tom zmysle, aby sa najvyšší súd striktne nezameriaval len na to, či dovolaťel vymedzil prípustnosť dovolania formálne na konkrétnom riadku svojho podania. Je potrebné brať do úvahy aj dovolací dôvod (§ 432 CSP), vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť: (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá naplňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP (I. ÚS 336/2019).

10.2. Na strane druhej však ústavný súd popísal aj neprípustný spôsob vyabstrahovania právnej otázky z dovolania, ktorá z neho ani nevyplýva ani ju z dovolania ako celku nemožno vyvodiť, čo predstavuje svojvôľu pri nachádzaní právnej otázky a extrémne vybočenie z pravidiel dovolacieho konania (II. ÚS 291/2021). V tejto súvislosti dodáva, že skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP je vecou odvolacieho súdu, ktorý nie je viazaný jeho vymedzením. Povinnosť dovolaťela vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám (I. ÚS 51/2020).

10.3. Stanovenie podmienok obmedzujúcich prípustnosť dovolania je pritom v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje s postavením a úlohami, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím (II. ÚS 35/2024).

11. Z obsahu dovolania možno vyabstrahovať dovolací dôvod podľa ust. § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) žalobca videl v tom, že bol oslobodený od súdneho poplatku v zmysle ust. § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch a súd napriek tomu nevykonával dôkaz znaleckým posudkom z dôvodu nezloženia preddavku na trovy znaleckého dokazovania. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie založil na konštatovaní neunesenia dôkazného bremena žalobcom.

13. Právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Jedným z princípov riadneho a spravodlivého procesu tvoriacich súčasť práva na spravodlivý proces a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. V danom prípade postup súdu prvej inštancie potvrdený rozsudkom odvolacieho súdu nenapĺňa znaky spravodlivého procesu a riadneho zistenia skutkového stavu.

14. Z obsahu textu dovolania žalobcu jednoznačne vyplýva námietka nesprávneho procesného postupu, ktorý súd prvej inštancie zvolil a ktorý bol následne aprobevaný potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu, a to nevykonanie dôkazu znaleckého posúdenia z dôvodu nezloženia preddavku na trovy dôkazu zo strany žalobcu, ktorý sa v konaní bránil argumentáciou, že je ťažko zdravotne postihnutý o čom predložil preukaz a uvedením skutočností, že bol v zmysle ust. § 4 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov oslobodený od platenia súdneho poplatku.

15. Slovenská právna úprava pozná celkovo tri druhy oslobodenia od súdnych poplatkov. Medzi prvé dve patrí zákonné oslobodenie, ktoré je upravené v § 4 ZoSP a delí sa na dve subkategórie, a to vecné oslobodenie (ide väčšinou o nesporné konania, na ktorých výsledku je verejný záujem) a osobné oslobodenie (enumerácia osôb), kde povaha osôb odôvodňuje ich oslobodenie od súdnych poplatkov. Pri zákonomnom oslobodení súd nevydáva osobitné rozhodnutie, iba v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej skonštatuje, že boli naplnené predpoklady na oslobodenie. Tretím druhom je oslobodenie na základe rozhodnutia súdu podľa § 254 CSP (predtým § 138 OSP), ktoré predpokladá návrh strany (individuálne oslobodenie, resp. oslobodenie na návrh). Ide o prípady, keď by bezvýnimčné spoplatnenie súdneho konania mohlo v niektorých prípadoch zabrániť oprávnenej osobe domáhať sa ochrany svojho práva súdnou cestou. V týchto prípadoch má verejný záujem na bezplatnej ochrane práva za následok derogáciu funkcií, ktoré plní inštitút súdnych poplatkov.

16. V súlade s ust. § 254 ods. 1 CSP súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to odôvodňujú pomery strany. Ustanovenie § 254 CSP upravuje možnosť individuálneho oslobodenia od súdneho poplatku. Návrh na oslobodenie od súdneho poplatku nie je podaním vo veci samej, preto sa na prípadné odstraňovanie jeho nedostatkov a následky ich neodstránenia aplikuje § 128 CSP. Ak z návrhu nie je zrejmé, čoho sa týka a čo sa ním sleduje, vyzve súd na doplnenie alebo opravu tohto podania.

17. Dovolací súd šetrením v spise zistil, že súd prvej inštancie výzvou zo dňa 12. júla 2021 vyzval žalobcu na zloženie preddavku na vykonanie dôkazu podľa uznesenia OS Zvolen č. k. 8C/38/2020-135 a to v lehote do 10 dní od doručenia tejto výzvy. Súčasťou výzvy bolo aj poučenie, že ak v uvedenej lehote preddavok na vykonanie dôkazu nezloží, súd znalecké dokazovanie nevykoná. Nevykonanie znaleckého dôkazu bude súd posudzovať tak, že ho zmaril žalobca a pri hodnotení dokazovania poukáže na túto skutočnosť.

17.1. Právny zástupca žalobcu podaním zo dňa 20. júla 2021 informoval súd prvej inštancie, že žalobca požiadal Centrum právnej pomoci o poskytnutie právnej pomoci a rozhodnutím centra právnej pomoci, kancelária Banská Bystrica, sp. zn. KaBB/16748/2019, ČRZ: 71403/2019 zo dňa 20. mája 2019 bol žalobcovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci s tým, že mu bol určený advokát JUDr. Michal Vlkolinský, aby poskytoval právnu pomoc a zastupoval v konaní o náhradu škody, vrátane spisania návrhu na začatie konania. Súčasťou návrhu podania bola aj časť C - Návrh rozhodnutia, v ktorom právny zástupca žalobcu uviedol, že žalobca by mal byť oslobodený od povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, tým skôr, že ani samotný príjem žalobcu pozostávajúci zo starobného dôchodku mu uložený preddavok nedovoľuje uhradiť.

17.2. Súd prvej inštancie toto podanie nesprávne vyhodnotil, pričom ho neposudzoval ako návrh na oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle ust. § 254 CSP, ale právnenému zástupcovi žalobcu oznámil,

že zákonné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 zákona o súdnych poplatkoch ani preukázanie splnenia podmienok na oslobodenie od súdneho poplatku nepostačuje a nakoľko nezložil preddavok na znalecké dokazovanie svojím konaním zmaril jeho nariadenie.

17.3. Uvedeným postupom súdu prvej inštancie došlo k naplneniu nesprávneho procesného postupu v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP a to v takej intenzite, že zakladá dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, a keďže v konaní nie je zistený skutkový stav, aj súdu prvej inštancie.

18. Dovolací súd vychádzajúc z obsahu spisu uvádza a do pozornosti súdu prvej inštancie dáva právoplatný rozsudok Okresného súdu Zvolen č. k. 16C/102/2012, ktorý vo vzťahu k žalovanému 3/ uložil povinnosť zdržať sa poškodzovania nehnuteľností žalobcu dažďovou vodou zvedenou zo strechy stolárskej dielne žalovaného od právoplatnosti rozsudku a uložil mu povinnosť zaplatiť žalobcovi 2.641,39 eura do 14 dní od právoplatnosti rozsudku. Pozornosti dovolacieho súdu neuniklo ani rozhodnutie obce W. zo dňa 10. novembra 2022, ktorým sa nariadilo vo vzťahu k žalovanému 1/ a žalovanej 2/ vykonať nevyhnutné úpravy, ktoré budú pozostávať z realizácie terénnych úprav, ktorými bude riešený spôsob odvádzania dažďových vôd, ktoré z dôvodu spádovania terénu spôsobujú podmáčanie stavby rodinného domu, umiestneného na pozemku parc KN C 536, v k. ú. W., vo vlastníctve M. B., W. XX, XXX XX W.N.. V bode 4. im rozhodnutie nariaďuje vykonať úpravy na vlastné náklady.

19. Odvolací súd nedostatok vyhodnotenia podania právneho zástupcu ohľadne návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle ust. § 254 CSP neskorigoval, s procesným postupom súdu prvej inštancie sa stotožnil a pochybením sa nezaoberal napriek tomu, že v konaní išlo o nevykonanie kľúčového dôkazu a vzhľadom na okolnosti prípadu postupoval prísne formalisticky.

20. Dovolací súd už len konštatuje, že nesprávnym procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorý nevyhodnotil podanie právneho zástupcu žalobcu v zmysle jeho obsahu ako návrh na oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle ust. § 254 CSP došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces zakladajúceho dôvod na zrušenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a vzhľadom na nedostatočne zistený skutkový stav aj rozsudku súdu prvej inštancie. V dôsledku nevykonania kľúčového dôkazu - znaleckého posudku ohľadne dôvodu podmáčania domu žalobcu a rozsahu, akým sa na ňom v prípade potvrdenia žalovanými 1/až 3/ podieľajú, nie je možné ustáliť skutkový stav a rozhodnúť vo veci. Pokiaľ žalobca tvrdí, že mu samotný príjem neumožňuje uhradiť preddavok na trovy dôkazu, bude úlohou súdu prvej inštancie posúdiť jeho finančné možnosti a rozhodnúť o prípadnom oslobodení od súdneho poplatku v zmysle ust. § 254 CSP.

21. Už len nad rámec vyššie uvedeného dovolací súd v záujme urýchlenia konania a korekcie postupu súdu prvej inštancie uvádza, že v predmetnom konaní nebude potrebné vykonať viacero znaleckých posudkov, ako to bolo predpokladané súdom prvej inštancie na predbežnom právnom posúdení konanom dňa 12. mája 2021, ktorý chcel prvý znalecký posudok na zisťovanie skutočností, či z pozemku žalovaných 1/ a 2/ preteká voda na pozemok žalobcu a tiež či voda preteká aj zo stolárskej dielne žalovaného 3/, druhý znalecký posudok, ak prvý vyjde kladný, že ak voda nepreteká, či by žalobcovi vznikli predmetné škody a ak sa preukáže, že poškodenie nehnuteľnosti by nevzniklo, ak by voda nepretekala, potom bude potrebné preskúmať ďalším znaleckým posudkom (v poradí tretím) znalecký posudok znalkyne O.. Dovolací súd uvádza, že všetky otázky v záujme hospodárnosti a efektívneho súdneho konania je možné riešiť v rámci jedného znaleckého dokazovania dôkladným vyprecizovaním otázok zodpovedajúcich dôvod vzniku škody, jej pôvod a v prípade kladnej konštatácie vo vzťahu k žalovaným 1/ až 3/ rozsah, v akom sa na ňom žalovaný 1/ až 3/ podieľajú.

22. Dovolací súd uvádza, že je potrebné zohľadniť aj doterajší priebeh konania a existujúce právoplatné rozhodnutie - rozsudok sp. zn. 16C/102/2012 zo dňa 20. júna 2017 potvrdený rozsudkom odvolacieho súdu sp. zn. 16Co/4/2018 zo dňa 7. februára 2019.

23. Dovolací súd zrušil nielen rozsudky odvolacieho a okresného súdu, ale aj súvisiace uznesenia okresného súdu sp. zn. 8C/38/2020 zo dňa 11. apríla 2023 a sp. zn. 8C/38/2020 z 5. júna 2023,

obsahujúce výroky o vyčíslení trov konania závislé od rozhodnutia o napadnutom výroku (o trovách konania). Dovolací súd je totiž podľa § 439 písm. a) CSP viazaný rozsahom dovolania okrem prípadov, ak od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý. Rozsah dovolania predstavujú napadnuté výroky rozhodnutia odvolacieho súdu (tu celý rozsudok odvolacieho súdu), dôvody dovolania sú námietky uvedené dovolateľom podľa ustanovení § 431 CSP a § 432 CSP. Civilný sporový poriadok ustanovuje výnimky zo zásady viazanosti odvolacieho súdu rozsahom podaného dovolania, kedy dovolací súd preskúmava napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu. Jednou z takýchto výnimiek je tzv. závislý výrok. Výrokom závislým od rozhodnutia o napadnutom výroku je taký výrok, ktorého obsah je viazaný na iný výrok s tým, že sám osebe neobstojí, pokiaľ by tento iný výrok odpadol alebo bol zmenený. V prejednávanom spore, obsah výrokov uznesení o vyčíslení konkrétnej výšky prisúdenej náhrady trov konania po zrušení celého rozsudku odvolacieho súdu aj celého rozsudku súdu prvej inštancie, sám osebe neobstojí.

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.